

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

*II Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 2

4 листопада 2022 року

*Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2022 рік*

Друкується згідно листа Міністерства освіти і науки України «Про проведення міжнародних, всеукраїнських конгресів, форумів, науково-практичних конференцій та семінарів студентів і молодих учених на 2020 рік» (Лист МОН №22.1/10-83 від 19.01.2021) та рішенням Вченої ради факультету дошкільної педагогіки і психології (Протокол №2 від 30.09.2022).

Педагогічний альманах. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика: матеріали II Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (04 листопада 2022 року). Вип. 2. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2022. 206 с.

Організаційний комітет:

- Богущ А. М. – дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
- Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
- Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
- Булгакова О.Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
- Левицька М.І. – методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і даних несе автор.

Булгакова О. Ю., Саєнко О. Є. Освітнє середовище ЗДО як умова розвитку регуляторних функцій дітей старшого дошкільного віку.....	77
Велічко Г. В. Види насильства над дітьми.....	83
Сторож В. В. STEM – технологія як інноваційний підхід в розвитку дітей дошкільного віку.....	87

Розділ III Особливості інклюзивних підходів

Ковиліна В. Г., Клецко А. Сучані методологічні підходи до корекції аутичних порушень у дітей.....	94
Ковиліна В. Г., Федорова О. Використання зорових реакцій для оцінки психофізичного стану дітей.....	99
Коргун Л. М., Слюсаренко А. Ю. Формування готовності педагогів до роботи у закладах дошкільної освіти в умовах інклюзії.....	104
Коргун Л. М. Махновська К. А. Корекційна робота з усунення дислалії у дітей дошкільного віку.....	112
Літовченко О. В., Собакіна І. В. Логопедична робота з розвитку просодичних компонентів мовлення при дизартрії у дітей 5-6 років.....	123
Літовченко О. В., Філіппович І. І. Формування мовленнєво-рухових процесів у дітей 5-6 років з дизартрією засобами ігрових комп'ютерних технологій.....	133
Tubychko Y. Peculiarities of voice and intonation speech of children with rhinolalia.....	141

Розділ IV. Професійні якості майбутніх фахівців дошкільних закладів

Бабчук О. Г., Видиневичус О.В. Психологічна проникливість: сутність та структура.....	148
Водолазська О. О. Психологічне благополуччя осіб з різним рівнем схильності до самозмінювання.....	153
Кавиліна Г. К. Проблеми вибірковості сприйняття брехні у психології.....	160
Коренблат О. О. Комунікативна толерантність викладача.....	166

ВИДИ НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ

Аспірантка Г. В. Велічко

Поняття «насильство» міцно увійшло до свідомості людини у XXI столітті. Насильство - це умисне застосування фізичної сили або влади, фактичної або у вигляді погрози, спрямованої проти себе, проти іншої особи, групи осіб або спільноти, результатом якої є (або є висока ступінь ймовірності цього) тілесні ушкодження, смерть, психологічна травма, відхилення у розвитку або різного роду ушкодження [1].

Домашнє насильство – це повторюваний цикл фізичного, словесного, духовного та економічного насильства з метою контролю, залякування, навіювання почуття страху [5].

У даний час в міжнародному професійному співтоваристві соціальних працівників найчастіше використовуються дві класифікації видів насильства, згідно з якими розробляються і реалізуються спеціалізовані дослідницькі корекційні програми.

Перша типологія заснована на характері насильницьких дій і включає в себе такі види насильства, як фізичне, сексуальне, психологічне (емоційне), відсутність турботи, економічне.

Існуючі види насильства над дітьми [2]:

- фізичне насильство - умисне заподіяння побоїв, каліцтв, травм. Ознаками фізичного насильства є будь-які сліди на тілі дитини (рубці, подряпини, опіки, рани, синці). Дуже часто фізичне насильство можна сплутати з тілесними покараннями. Єдиної думки серед експертів і серед громадськості немає. Деякі експерти вважають, що культурні норми, які допускають тілесні покарання, є причиною жорстокого поводження з дітьми;

- сексуальне насильство - це насильство дорослого або старшого підлітка над дитиною, з метою сексуальної стимуляції. Під сексуальним насильством розуміється участь дитини в сексуальних діях, спрямованих на задоволення злочинця або з метою отримання прибутку. Форми сексуального насильства над дітьми включають пропозицію або примушування дитини до вчинення статевих актів (незалежно від результату). Також

дивлячись або торкаючись статевих органів дитини, показуючи статеві органи дитини. Використання дитячої порнографії [6];

- емоційне насильство - це одиничний або хронічний вплив на дитину, вороже або байдуже ставлення до неї. Емоційне насильство також включає знищення особистих речей дитини, вбивство або знущання над домашнім улюбленцем, жорстоке поводження, жорстка критика дитини;

- відсутність турботи - це нехтування основними потребами дитини (їжею, одягом, житлом, медичним доглядом або наглядом) з боку батьків або іншої особи, відповідальної за дитину, що ставить під загрозу здоров'я, безпеку і благополуччя дитини. До спостережуваних ознак відсутності турботи можна віднести постійну неявку дитини в школу, неохайний зовнішній вигляд дитини, відсутність сезонного одягу, жебрацтво.

- економічне насильство полягає в тому, що один з партнерів не дозволяє іншому працювати, розпоряджатися сімейним бюджетом, контролює кожну покупку. У більшості випадків такому насильству піддаються жінки.

Друга класифікація акцентує увагу на характеристиках об'єкта насильства. До таких характеристик можуть належати: вік (наприклад, насильство над дітьми чи людьми похилого віку); стать (насильство над жінками); стан здоров'я (насильство над інвалідами чи недієздатними); родинні стосунки (сімейне насильство, інцест); етнічна приналежність; соціальний статус; професія [4].

Під насильством в сім'ї розуміються ворожі і агресивні дії по відношенню до членів сім'ї, в результаті яких жертви отримують як фізичні, так і психологічні травми, іноді навіть смерть.

Вказуються різні причини вчинення насильства над дитиною в сім'ї, але їх можна розділити на три блоки: - прагнення змінити поведінку дитини; - психологічна розрядка на слабких членів сім'ї; - жорстокість як самоціль.

Згодом жорстоке поводження з дітьми проявляється різними особистісними та емоційними розладами. Діти жертв насильства частіше схильні до «шкідливих звичок»: погойдування,

кусання нігтів і смоктання пальців. Такі діти відстають від однолітків по зростанню, масі і починають говорити пізніше [3].

Незалежно від характеру насильства у дітей спостерігаються психосоматичні захворювання: ожиріння або втрата ваги, що обумовлено порушеннями апетиту. При емоційному насильстві виникають шкірні висипання, виразка шлунка, алергічні патології, при сексуальному насильстві виникають болі внизу живота. Часто у дітей розвиваються нервово-психічні захворювання, такі як заїкання, енкопрез.

Діти, які піддавалися різного роду насильству, відчувають гнів і найчастіше виливають його на молодших дітей або тварин, на тих, хто слабший. Агресія може виникати і під час гри, спалахи гніву не мають видимої причини.

Наслідками сексуального насильства можуть бути почуття провини, самозвинувачення, флешбеки, кошмари і безсоння, а також страхи, пов'язані зі спогадами про те, що сталося. З'являються проблеми з самооцінкою, сексуальні розлади, суїцидальні думки, депресія і тривога [6].

Діти, батьки яких виявляють відсутність турботи в майбутньому, не сприймають дорослих як джерело безпеки і демонструють підвищену агресивність. У таких дітей спостерігаються порушення нейропсихологічних функцій, уваги, мови, пам'яті та соціальних навичок. Жертви відсутності турботи згодом можуть зазнавати труднощів з побудовою дружніх або романтичних відносин через відсутність прихильностей в дитинстві.

Багато батьків намагаються виправдати свою поведінку, існує кілька стандартних виправдань насильства над дітьми [2]:

- «Діти як джерело проблем» - батьки стверджують, що «діти самі провокують насильство». Провокація насильства означає, що якщо дитина була слухняною, допомагала по дому, поведилася правильно, то її не покарали б. У такій ситуації увага акцентується на діях постраждалої дитини. Дослідження доводять, що діти можуть спробувати всілякими способами догодити кривдникові, який все одно знайде привід для застосування агресії.

- «Нетипова сім'я» - зловживання виправдовується демографічними характеристиками і соціальним статусом сімей. Нері-

дко фізичні покарання в неповній сім'ї пов'язані зі способами управління гнівом і дратівливістю, які поширені не тільки в бідних сім'ях, що знаходяться в групі ризику, але і в більш заможних.

- «Пияцтво породжує агресію» - коріння насильства в алкоголізмі батьків. Вживання алкоголю знижує контроль над поведінкою, але серед правопорушників є чоловіки і жінки, які ведуть здоровий спосіб життя, не визнаються агресивними і жорстокими по відношенню до близьких людей. Дослідження показали, що алкоголь не є причиною насильницьких дій по відношенню до дітей, а використовується зловмисниками як виправдання і прикриття агресивної поведінки.

- «Неминучість зла» - боротися з домашнім насильством марно, тому що воно широко поширене, існувало скрізь і завжди. Однак кримінальна статистика показує зворотне - за офіційними даними в країнах СНД щорічно в результаті вбивства або фізичного насильства гине понад 3 000 дітей, що вище, ніж в країнах Європейського Союзу, де дуже добре розвинена система протидії та запобігання домашньому насильству. Цей факт посилюється тим, що в нашій країні відсутні механізми, в тому числі і законодавчі.

На жаль, діти-жертви насильства знаходять рішення своїх проблем у кримінальному та антисоціальному середовищі [5]. Дівчатка починають займатися проституцією, хлопчики мають порушену сексуальну орієнтацію. Такі діти в майбутньому відчують труднощі при створенні майбутньої сім'ї. Іноді вони не можуть дати достатньо тепла своїм дітям, тому що самі його не отримали [5].

Більшість випадків насильства над дітьми в сім'ї не доходять до поліції з різних причин. Батьки відмовляються давати свідчення, крім того, дуже низька соціальна відповідальність сусідів, родичів - всіх тих, хто може побачити або почути, як б'ють дитину. Самі діти вважають, що будь-яка сім'я краще дитячого будинку, а також бояться втратити любов немилосердних батьків.

Таким чином, можна виділити кілька видів насильства, кожен з них несе серйозні наслідки, що руйнує майбутнє дити-

ни. Іноді діти, які зазнали насильства, не можуть знайти собі місце в соціумі, вони стають дезадаптованими, що часто призводить до підвищення злочинності серед неповнолітніх. Багато батьків шукають собі виправдання, звинувачуючи у всьому алкоголь, погану поведінку дитини, але жодна з них не зможе виправдати зруйновану долю беззахисної дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И.А., Новосельский И.Г. Жестокое обращение с ребенком. Причины. Последствия. Помощь. 2006. 256 с.
2. Зиновьева Н. О., Михайлова Н. Ф. Психология и психотерапия насилия. Ребенок в кризисной ситуации. 2003. 248 с.
3. Проблемы насилия над детьми и пути их преодоления/под ред. Е. Н. Волковой. 2008. 240с.
4. Разорвать круг молчания... О насилии в отношении женщин/под ред. М. Н. Римашевской. 2005. 352с.
5. Сердюк Л. В. Насилие: уголовно-правовое и криминологическое исследование: монография. 2002. 384 с.
6. Ткаченко А. А., Дворянчиков Н. В., Ковальчук Ю. В. Механизмы инцестного поведения. *Психиатрический журнал*. № 1. 2000. С. 6-13.

STEM – ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

К.пед. наук, ст. викл. В. В. Сторож

Масштабні зміни, реалізовані у системі освіти останніми роками, зумовлюють необхідність відмовитися від стандартних практик на користь нових освітніх технологій, котрим характерна варіативність змісту, облік індивідуальних особливостей дітей, творчо-пошуковий компонент. Перед сучасною освітою стоять такі завдання: підготувати дитину до життя в суспільстві майбутнього, яке вимагає від нього особливих інтелектуальних здібностей, спрямованих насамперед на роботу з інформацією,